Amsterdam, 5 juni 2023

BETREFT: INBRENG MAINLINE TBV RIB ROND DE TOEGENOMEN OVERLAST OP EN ROND HET LUCASBOLWERK

Geachte leden van de Utrechtse gemeenteraad,

Via deze weg wil stichting **Mainline** graag een visie en oplossingsrichting inbrengen rond de toegenomen overlast op en rond het **Lucasbolwerk** te Utrecht.

MAINLINE: DRUGS EN DE STRAAT

Stichting Mainline is 33 jaar geleden opgericht en gespecialiseerd in het werken met mensen die harddrugs gebruiken en die veelal in de marges van de maatschappij leven. Wij hebben onder andere veldwerkers in dienst die in het hele land nieuwe drugtrends monitoren. Hiernaast biedt Mainline trainingen aan professionals – onder andere rond het maken van contact met mensen die drugs gebruiken, het opbouwen van vertrouwen, het toe-leiden naar zorg en rond onbegrepen, agressief of verward gedrag dat samen kan hangen met middelengebruik. Mainline werkt vanuit de ***harm reduction*** aanpak en is ook internationaal actief, onder andere binnen een project rond (kwetsbare) migrantengroepen die drugs gebruiken in Amsterdam, Athene, Parijs en Berlijn.

DE SITUATIE IN UTRECHT

De veldwerkers van Mainline staan in goed contact met een aantal dienstverlenende organisaties in Utrecht en hebben ook de mensen die zich rond het Lucasbolwerk verzamelen bezocht. Het betreft **een zeer diverse groep mensen, waaronder veel mensen met een (recent) migratieverleden**. Rond het Lucasbolwerk wordt de toenemende dakloosheid in Nederland pijnlijk zichtbaar. De groep in Utrecht veroorzaakt bovendien veel overlast, geeft een gevoel van onveiligheid aan buurtbewoners en er ontstaan zorgen omtrent de publieke gezondheid.

In onze ogen biedt het afkondigen van een APV die harddruggebruik in de openbare ruimte verbiedt echter geen **structurele oplossing**. Deze maatregel zal de problematiek slechts verschuiven – in het slechtste geval naar de meer kwetsbare wijken van de stad.

OPLOSSINGSRICHTINGEN

Contact maken, vertrouwen opbouwen, informatie inwinnen en overleggen

Omdat er nog veel onbekend is over de individuen en groepen waar het hier om gaat en de situatie aan het verharden is, zou het ons advies zijn om er alles aan te blijven doen om goed **contact en vertrouwen** op te bouwen met de mensen rond het Lucasbolwerk. Dit kan door intensief te veldwerken en met een groep vaste professionals consequent in gesprek te komen en blijven met de betrokkenen. Waar nuttig en nodig kan dit samen met mensen gedaan worden die de talen spreken van

de mensen die aanwezig zijn rond het Lucasbolwerk (**cultural mediators**). Indien gewenst kan Mainline ondersteunen bij het trainen van professionals, zeker als zij het lastig vinden om deze groep te benaderen en zij zich zorgen maken over de eigen veiligheid.

In onze ogen is daarbij de **samenwerking** tussen politie en zorg van groot belang en zou er voorkomen moeten worden dat mensen zich onnodig opgejaagd gaan voelen. Boetes uitdelen, mensen verjagen of arresteren voor kleine overtredingen lossen dit probleem niet op. Deze aanpak vraagt bovendien veel capaciteit van de politie. In een mensgerichte samenwerking zou de politie alleen hoeven ingrijpen bij gevaarlijke situaties of overtredingen van de wet. Daarbij kan de politie de veiligheid van de Utrechtse veldwerkers bewaken. Overigens is het onze indruk dat de politie in Utrecht en de verschillende zorginstanties in goed contact staan met elkaar en positief samenwerken bij het zoeken naar oplossingen.

Op het moment dat er meer vertrouwen is tussen de verschillende partijen kan ook gezamenlijk gezocht worden naar manieren om **de publieke ruimte te delen**. Feit is dat veel van deze mensen geen dak boven hun hoofd hebben en dat zij dus een plek in de openbare ruimte zullen blijven innemen. Zeker zolang de bestaande opvangvoorzieningen ontoereikend blijken voor deze groep (zie onder).

Hiernaast is het zinnig om via veldwerk af te toetsen welke middelen er veel gebruikt (en gedeald) worden en of er inderdaad sprake is van een aanzuigende werking op mensen van buiten de stad. Intensief en structureel veldwerk onder deze groep zal meer inzicht geven in de **motivaties, samenstelling en herkomst van deze groep** en kan bijdragen aan het vinden van structurele oplossingen.

Toegang tot voorzieningen

Aanvullend is het van belang om na te gaan of mensen rond het Lucasbolwerk voldoende toegang hebben tot **laagdrempelige voorzieningen**. Denk daarbij bijvoorbeeld aan inloophuizen, gebruikersruimtes, spuitomruil en methadonprogramma's. Het zou in onze ogen goed zijn om een scan te maken van de bestaande voorzieningen en te bekijken of er geen onnodige drempels zijn waardoor mensen geen toegang hebben tot harm reduction voorzieningen, zorg en basale opvang. Denk hierbij aan een registratieplicht, strikte openingstijden of zeer stringente (gedrags)regels. Mogelijk is het ook nodig om mensen actiever voor te lichten over het bestaan van voorzieningen: gebruikersruimten bijvoorbeeld bestaan nauwelijks in Oost-Europa.

Hiernaast ervaren instellingen zelf vaak ook (bureaucratische) drempels om mensen toegang te verlenen: zij weten niet of zij een financiële vergoeding kunnen krijgen voor mensen zonder verzekering of verblijfsrecht, ervaren taalbarrières en vinden het lastig om met gefrustreerde of verwarde mensen om te gaan. De gemeente

speelt een belangrijke rol om de laagdrempelige voorzieningen te steunen in het opvangen van nieuwe groepen mensen.

Door voldoende laagdrempelige voorzieningen in de stad te hebben, zoeken mensen eerder hulp voor hun problemen en kan er op individueel niveau gekeken worden naar oplossingen. Harm reduction voorzieningen hebben op deze wijze al decennia een uiterst belangrijke functie vervuld: zij zijn een **toegangspoort tot zorg en sociaaljuridische steun**.

Investering
Het oplossen van de huidige problemen rond het Lucasbolwerk zal een investering vragen van de stad. In steden als Parijs en Athene zie je duidelijk dat het opjagen van mensen naar de buitenranden van de stad niet helpt. In plaats daarvan ontstaan zeer onveilige kampementen waar de publieke gezondheid en veiligheid steeds meer onder druk komt te staan en waar hulpverlening en politie nauwelijks meer durft te komen.

In Nederland hebben wij een rijke traditie van harm reduction en het zoeken van **pragmatische oplossingen**. Door mensen humaan te behandelen en rust en zorg te bieden, ontstaat bijna altijd ruimte om tot gezamenlijke oplossingen te komen. Een mogelijke uitkomst zou kunnen zijn dat Utrecht meer moet investeren in laagdrempelige voorzieningen. Hierbij moet ook gekeken worden naar huisvesting voor die mensen die daar recht op hebben. Uiteindelijk is dit een vele malen kosten-effectievere oplossingsrichting dan een meer repressieve aanpak.

AANBOD
Elke Nederlandse stad zal de komende jaren meer te maken krijgen met groepen mensen zoals de (tijdelijke) bewoners van het Lucasbolwerk. En net als Utrecht zullen ook deze steden moeten nagaan hoe zij hun **zorgplicht** nakomen. In het verleden heeft Utrecht een voortrekkersrol gespeeld in het opzetten van harm reduction voorzieningen. Wij hopen dat de stad ook in deze situatie de route van pragmatisme en medemenselijkheid kiest.

Indien gewenst kan Mainline de Utrechtse professionals en hulpverleners **ondersteunen met veldwerkers en het trainen van medewerkers**. Mainline zou ook een **scan** kunnen maken onder de **bestaande voorzieningen** en een **advies** kunnen uitbrengen om drempels te verlagen en de toegang voor diverse groepen – waaronder mensen met een migratieachtergrond - te verbeteren. Ten slotte kunnen wij een link leggen naar andere Europese steden en leren van de manier waarop steden als Berlijn en Parijs omgaan met eenzelfde problematiek.

Stichting Mainline